

บทที่ ๔

ผลการจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม

โรงเรียนบ้านหลักร้อย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ผลจาก การจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ย่อมก่อให้เกิดจิตลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีเหตุผลเชิงจริยธรรม มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง มีความเชื่ออำนาจแห่งตน มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีทัศนคติ คุณธรรม และค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือสถานการณ์นั้น เช่น ความเป็นคนดี ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบมีวินัย การทำความดีละเว้นความชั่ว พฤติกรรมอาสาพัฒนาหรือจิตอาสา พฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม และพฤติกรรมของความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ทั้งนี้ ผลการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนบ้านหลักร้อยที่มีต่อพฤติกรรมนักเรียน เช่น มีการ ปลุกเร้าให้ นักเรียนได้ตระหนักถึงวัตถุประสงค์การมาปฏิบัติตนได้ถูกต้องต่อสถานที่และวัตถุประสงค์ของ ให้รู้จักการใช้ชีวิตการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ผลการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่มีต่อผู้ปกครองและครู เช่น การช่วยเหลืองาน ความตั้งใจเรียน การทำให้ท่านภูมิใจ การเป็นคน เชื่อฟังคำสั่งสอนของท่าน ไม่เอาแต่ใจของตนเอง และหลีกเลี่ยงหรือหนีห่างไกลจากอบายมุขทุกประเภท เช่น ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดทุกชนิดเช่นยาบ้า ผลการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่มีต่อชุมชน เช่น และโรงเรียนผลการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่มีต่อชาติและพระพุทธศาสนา เช่น ดังสรุปผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

๔.๑ ผลการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนบ้านหลักร้อยที่มีต่อพฤติกรรม

นักเรียน

โครงการ ค่ายคุณธรรม จริยธรรม ของโรงเรียนบ้านหลักร้อย โดยฝ่ายกิจการนักเรียน และงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยมีความ ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ซึ่งถึงแม้โรงเรียนจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และจัดชั่วโมงเรียนสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ลงในหลักสูตรให้นักเรียนได้เรียนได้ศึกษาแล้วก็ตาม ยังปรากฏปัญหาการอยู่ร่วมกันหรือปัญหาทางสังคมอยู่ และเห็นว่าควรมีการปลูกฝัง อบรม เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนหรือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จึงได้

จัดทำโครงการ ค่ายคุณธรรม จริยธรรมขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาธรรมะจากพระสงฆ์ โดยตรง เห็นคุณค่าของศาสนา รู้จักการนำหลักธรรมต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดเน้นของโรงเรียนคือ การเป็นคนดี มีวินัย เรียนด้วยใจ และ ห่างไกลจากยาเสพติด ทำให้นักเรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

เมื่อนักเรียนได้เข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมตามโครงการที่โรงเรียนโรงเรียนบ้านหลัก ร้อยกำหนดไว้แล้ว ย่อมทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องคาดหวังไว้ได้แก่ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ศึกษาและทำความเข้าใจตนเองตามหลักธรรมและรู้จักนำไปปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตนเอง ผู้เข้ารับการอบรมได้ศึกษาธรรมแบบเจาะลึกและเสวนาธรรมกับพระวิทยากร เพื่อให้เกิดปัญญา สามารถนำไปประยุกต์แก้ปัญหาชีวิตได้อย่างเหมาะสม ผู้เข้ารับการอบรมได้รับการปลูกฝังระเบียบ วินัย และค่านิยมที่ถูกต้องดีงามจากพื้นฐานของคุณธรรม ผู้เข้ารับการอบรม ได้ อยู่ร่วมกัน ปฏิบัติธรรมแบบเข้มข้นเน้นการใช้สติควบคุมตนเองในทุกอิริยาบถ ผู้เข้ารับการอบรมมีความเข้าใจ นอกจากนี้ คณะครูอาจารย์ผู้ร่วมไปกับนักเรียน นักศึกษาได้มีโอกาสศึกษาและ ปฏิบัติธรรม นำไปสู่ความต่อเนื่องในการประพฤติปฏิบัติธรรมในสถานศึกษาต่อไป

จากการศึกษาในภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์และสังเกตกลุ่มเป้าหมาย สรุปได้ดังนี้

๑) ผลการพัฒนาด้านกาย พบว่า มีการปลูกเร้าให้นักเรียนได้ตระหนักถึงวัตถุประสงค์ การมาปฏิบัติตนได้ถูกต้องต่อสถานที่และวัตถุประสงค์ของ ให้รู้จักการใช้ชีวิตการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติ สุข^๑ ในด้านบุคลิกภาพก็จะดีขึ้น ร่างกายแข็งแรง ไม่ประทุษร้ายผู้อื่น อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์มากขึ้น รู้จักใช้เวลาที่สุภาพ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน^๒

๒) ผลการพัฒนาด้านศีล พบว่า นักเรียนให้รู้จักการสำรวมกาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย ควบคุมตนเองได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ภายใต้กฎกติกาเดียวกัน ฝึกมีความสำรวมระวัง^๓ นอกจากนี้ ยังพบว่า มี การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังเข้ารับการอบรม คือ อ่อนน้อมถ่อมตน มารยาท เรียบร้อย รู้จักการแต่งกายเรียบร้อยเหมาะสม วาจาสุภาพ ให้ความเคารพบูชาผู้มีพระคุณ ผลการ เรียนดีขึ้น รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ตรงต่อเวลา และรู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินให้เป็น ประโยชน์^๔

^๑ สัมภาษณ์ ดญ.บุญรักษา หาญพรม, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^๒ สัมภาษณ์ นายเดชา รวมใหม่, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหลักร้อย, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^๓ สัมภาษณ์ ดญ.บุญรักษา หาญพรม, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^๔ สัมภาษณ์ นางประจวบ หาญพนม ผู้ปกครอง, ๔ มิถุนายน ๒๕๕๕.

๓) **ผลการพัฒนาด้านจิต** สติก่อให้เกิดปัญญา พบว่า นักเรียนเป็นคน มีจิตเมตตาสงสาร คนทุกข์ยาก รู้คุณค่าของอาหาร และผู้บริจาค ผู้บริการ อดทนต่อความหิว ขณะฟังธรรมบรรยายการฝึกจิตให้อดทนต่อความหิว เป็นความดี ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง จิตซึมซับคุณธรรม คือ มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา สัจจะ ทมะ ขันติ ฯลฯ ขณะทำสมาธิมีจิตที่ดำรงสติไว้แน่น แน่ นิ่งเจียบ รู้จักใช้สติในการควบคุมจิตใจ^๕

๔) **ผลการพัฒนาด้านปัญญา** พบว่า นักเรียนมีความ เข้าใจในเป้าหมายของการมาอบรม ค่าคุณธรรมจริยธรรม เข้าใจกฎ กติกา และข้อปฏิบัติที่ดีในชีวิตของการอยู่ร่วมกัน อย่างปกติสุข รู้และเข้าใจคุณค่าของอาหาร เข้าใจเป้าหมายของการรับประทานอาหาร เข้าใจเลือกอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ได้รู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้ เข้าใจในการปฏิบัติตนเองให้ถูกต้อง ในขณะที่อยู่ระหว่างการเข้าค่าย รู้ว่าการศึกษาตนเองเป็นเรื่องสำคัญมาก รู้หลักในการพัฒนาตนและหลักในการครองตนเป็นฆราวาสที่ดี รู้จักใช้เหตุผลในการอยู่ร่วมกัน^๖

กล่าวโดยสรุปว่า นักเรียนรู้จักวางเฉยต่อเรื่องที่มารบกวนจิตใจและใช้สติปัญญาพิจารณาในเรื่องนั้น ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท เมื่อเกิดปัญหาใช้สติปัญญาพิจารณาในการแก้ไข ปัญหาไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ ทำให้จิตใจสะอาดบริสุทธิ์ จิตใจเยือกเย็น มีสติ สมาธิมากขึ้น สามารถปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่ดีของตนเองได้ มีสมาธิในการเรียน มีความอ่อนน้อมมากขึ้น เข้าใจรู้คุณค่าของชีวิตของตนเองและผู้อื่น

๔.๒ ผลการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่มีต่อผู้ปกครองและครู

จากการศึกษา ผลการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่มีต่อผู้ปกครองและครู พบว่า ทำให้นักเรียนรู้จักมี ความคิดที่จะตอบแทนคุณบิดามารดา ด้วยการทำตน เป็นคนดี ของผู้ปกครอง เช่น การช่วยเหลืองานในบ้านเมื่อตนเองว่างหรือเป็นวันหยุดเสาร์อาทิตย์เท่าที่กำลังจะทำได้ รู้จักทำให้ผู้ปกครองภาคภูมิใจด้วยการเป็นคน ที่เชื่อฟังคำสั่งสอนของท่านไม่เอาแต่ใจของตนเอง และหลีกเลี่ยงหรือหนีห่างไกลจากอบายมุขทุกประเภท เช่น ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดทุกชนิด เช่น ยาบ้า^๗ นอกจากนั้น พบว่านักเรียนเป็นบุคคลผู้มี บุคลิกภาพเรียบร้อยอ่อนน้อมถ่อมตนมากขึ้น พยายามตั้งใจที่จะรักษาศีล ๕ เช่น เว้นจากการฆ่าสัตว์ มีความอดทน มีความเพียรพยายามมากขึ้น วาจาสุภาพเรียบร้อย พุดมีเหตุผลมากขึ้น รู้จักกราบเท้าคุณพ่อคุณแม่ในวันคล้ายวันเกิด วันแม่และ

^๕ สัมภาษณ์ นายพิภพ คุณภักใหม่ กรรมการสถานศึกษา, ๓ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^๖ สัมภาษณ์ นางวิภา ชัยสาขันธ์ ครู, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^๗ สัมภาษณ์ น.ส. รสสุคนธ์ คำเนิงพล ผู้ปกครอง, ๔ มิถุนายน ๒๕๕๕.

วันพ่อแห่งชาติ^๘ เชื้อฟังคุณครู รู้จักมีความตั้งใจเรียนอีกทั้งรู้จักนำเอาหลักธรรมะ คือ อิทธิบาท ๔ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะและวิมังสา มาใช้ในการเรียนและในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมแก่วัย กล่าวโดยสรุป ก็คือ การนำหลักสติปัญญา ๔ ไปใช้ในชีวิตประจำวันนำไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนจะทำอะไรต้องมีสติรอบครอบ ดำเนินชีวิตอย่างมีสติ พยายามใช้สติควบคุมทุกส่วนของร่างกาย ควบคุมอารมณ์และมีสติก่อนกระทำ รับรู้กับสิ่งที่เกิดขึ้นรู้เท่าทันในอารมณ์ปัจจุบัน^{๑๐}

๔.๓ ผลการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่มีต่อชุมชนและโรงเรียน

จากการศึกษาพบว่า หลังจากการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมแล้ว ทำให้นักเรียนเป็นคน ที่รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จิตใจร่าเริงแจ่มใส เข้มแข็ง รู้สึกว่าจิตใจมีเมตตากรุณาเกรงกลัวต่อการทำ บาป รู้สึกสบายใจเมื่อได้แผ่เมตตาให้กับบิดามารดาและเจ้ากรรมนายเวร รู้สึกสบายใจ จิตใจแจ่มใส ปลอดภัย^{๑๑} นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนรู้จักความ ไม่พยายาทคิดร้ายกับใคร การแผ่เมตตา เหมือนเรากำลังส่งความหวังไปให้คนอื่น ทำให้นักเรียนรู้สึกสบายใจ มีความสุข ความตั้งใจที่จะนำ หลักการปฏิบัติไปใช้ในการศึกษา ในการจดจำ ในการรับผิดชอบ ในการคิดวิเคราะห์ และคิด ใคร่ครวญด้วยเหตุผลเป็น รู้จัก สร้างระเบียบวินัยให้กับตนเอง มากยิ่งขึ้น และจะพยายามดำเนิน กิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีสติที่ดีกว่าเดิม^{๑๒}

๔.๔ ผลการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่มีต่อชาติและพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนานั้นถือว่า เป็นศาสนาที่สอนให้รู้เหตุแห่งความทุกข์และสามารถดับ ทุกข์ได้อย่างแท้จริง เป็นศาสนาที่สมเหตุสมผลสามารถพิสูจน์ได้ สอนให้รู้จักใช้สติ สมาธิ ปัญญา ในการแก้ไขปัญหา เป็นศาสนาที่สอนให้รู้จักพัฒนาจิตใจของตนเอง เข้าใจตนเองและเข้าใจคนอื่น การปฏิบัติธรรมเป็นการเจริญจิตภาวนาสรางุศลทั้งต่อตนเองและผู้อื่นทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมมีสติ สมาธิ และปัญญา ทำให้มีสติรู้ในอริยาบถต่างๆ เช่น ยืน เดิน นั่งและนอน การปฏิบัติธรรมคือการ

^๘ สัมภาษณ์ นางสำรวม ทิพย์มูล ผู้ปกครอง, ๔ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^๙ สัมภาษณ์ นายสมหมาย ปรายจะบุกรรมการสถานศึกษา, ๓ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นางอาริษา ปรายจะบุ ผู้ปกครอง, ๔ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นางประจวบ หาญพนม ผู้ปกครอง, ๔ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางสาวลลิต พศสันเทียะ ครู, ๒ มิถุนายน ๒๕๕๕.

นั่งสมาธิทำจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์^{๓๓} และควบคุมจิตใจไม่ให้ฟุ้งซ่าน การปฏิบัติธรรมเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับชีวิต ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำเหตุเช่นใดผลย่อมเป็นเช่นนั้น สอนให้รู้จักรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป ใครกระทำความผิดใดไว้จะได้ผลของกรรมนั้น กฎแห่งกรรมเป็นเรื่องที่น่ากลัวดังนั้น จึงจะต้องตั้งใจกระทำแต่กรรมดี จะได้ไม่ประมาทในชีวิต^{๓๔}

จากการศึกษา ผลการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่มีต่อชาติและพระพุทธศาสนา พบว่า นักเรียนรู้จักการรักษาศีลดีขึ้น^{๓๕} ส่วนโดยความหมายในการปฏิบัติเป็นการเว้นจากการฆ่ากัน ลักขโมย ผิดประเวณี โกหกหลอกลวงกัน ดื่มหรือเสพย์สิ่งมีนเมา ทำให้เสียสติ การรักษาศีล คือ การงดเว้นจากการกระทำที่ไม่ดีเหล่านี้^{๓๖}

กล่าวโดยสรุปแล้ว ผลจากการปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีของนักเรียนย่อมได้รับประโยชน์หรืออานิสงส์แห่งการปฏิบัติตนตามหลักของวิปัสสนากรรมฐานในหลายด้าน ได้แก่ ทำให้เป็นคนมีปัญญา ทำให้มีความสุขรอบคอบ ทำให้เข้าใจโลกและชีวิตดียิ่งขึ้น ทำให้มองโลกในแง่ดี ทำให้จิตใจเยือกเย็น ทำให้มีสมาธิในการเรียน ทำให้มีเมตตาเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากขึ้น ทำให้รู้เท่าทันอารมณ์ตัวเองมากขึ้น ทำให้สามารถควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ ทำให้มีความกตัญญูรู้คุณมากขึ้น ทำให้เข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและทำให้รู้จักหลักธรรมในการดำเนินชีวิต

สรุปผลการจัดกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมนี้ ย่อมส่งผลดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดโดยเฉพาะตัวเยาวชนหรือนักเรียนโดยตรง เพราะหัวใจของการเข้าค่ายก็เพื่อฝึกอบรมให้เยาวชนในสถานศึกษารู้จักพัฒนาตนตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยการประเมินผลใน ๔ ด้าน กล่าวคือ (๑) ด้านพฤติกรรม ดูจากความเป็นคนมีส่วนร่วมร่วมกับเพื่อนๆ ได้อย่างเหมาะสม อย่างเช่น การทำวัตรสวดมนต์ เคารพกรรม ดื่มน้ำ รับประทานอาหาร เป็นต้น (๒) ด้านศีลหรือความมีระเบียบวินัยในตนเอง เช่น นั่งเป็นระเบียบ เดินเป็นระเบียบ การพูดก็น้อยลงและรู้จักใช้คำพูดที่สุภาพ เป็นต้น (๓) ด้านจิตหรืออารมณ์ เช่น มีสติดีกว่าเดิม การเดินมีสติ การทำกิจกรรมต่างๆ มีสติไม่เหม่อลอย ตั้งใจฟังธรรมบรรยาย ตั้งใจฟังคำสั่งของคุณครู เป็นต้น และ (๔) ด้านปัญญาหรือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความสามารถมากยิ่งขึ้น เพราะมีจิตใจที่เป็นสมาธิ และทำงานเป็นกลุ่มอยู่ร่วมกับเพื่อนๆ คุณครู และพระพี่เลี้ยงเป็นเวลาหลายวัน จึงทำให้เกิดมีคิด

^{๓๓} สัมภาษณ์ นางสาวคน กิจวัจนกุล กรรมการสถานศึกษา, ๓ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายเดชารวมใหม่, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหลักร้อย, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นางจันทนา ศิริวิรัช ครู, ๒ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นางวิภา ชัยสายันต์ ครู, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕.

ใหม่ๆ และมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าค่ายคุณธรรม อีกทั้ง ยังทำให้เป็นคนมีเหตุผลมากยิ่งขึ้น เพราะการขัดเกลาด้วยหัวข้อธรรมต่างๆ ที่เหมาะสมแก่จริยธรรมของนักเรียน

จากการศึกษายังพบว่า ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัว ส่วนใหญ่สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากมีความรู้สึกรักผูกพัน ห่วงใย นักเรียนเชื่อฟังพ่อแม่หรือผู้ปกครอง และมีน้ำใจช่วยเหลือครอบครัวมากขึ้นนอกจากนี้ นักเรียนยังมีโอกาสได้พูดคุยกับครอบครัวบ่อยขึ้นเมื่อมีปัญหาจะปรึกษากันส่วนความสัมพันธ์ของนักเรียนต่อผู้อื่น ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน มีเหตุ มีผลไม่ทะเลาะวิวาท และรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น ส่วนบรรยากาศในการเรียนร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่มีปัญหาเหมือนก่อนการเข้าค่าย กิจกรรมที่ทำร่วมกันมีคุณภาพ ทั้งผลงานและกระบวนการกลุ่ม ส่วนสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี อนึ่ง การนำนักเรียนเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรมช่วยส่งเสริมหรือพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนได้มาก ช่วยกล่อมเกลาจิตใจนักเรียนให้เป็นคนดีโดยเฉพาะเรื่อง ความมีน้ำใจต่อครอบครัวและผู้อื่น มีความกตัญญู เอาใจใส่ดูแลพ่อแม่ให้ความช่วยเหลือในกิจกรรมตามหน้าที่และกิจกรรมอื่นที่พอช่วยได้มากขึ้น ในด้านการเรียนมีวินัยในการเข้าชั้นเรียน ตั้งใจเรียนดีมีสัมมาคารวะ และกริยา มารยาทที่ดีงาม มีส่วนน้อยที่มีปัญหาเรื่องการส่งงานไม่ตรงเวลา และครูได้ตักเตือนให้คำแนะนำเพื่อพัฒนาแล้วความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ อื่น ๆ เกี่ยวกับการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ในภาพรวมเห็นว่าควรจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง และควรจัดทุกภาคเรียน แต่ครั้งที่เข้าค่ายควรใช้เวลาให้มากกว่านี้ และครูควรช่วยกันติดตาม ดูแลพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อให้ทำความดีอย่างสม่ำเสมอ ให้มีพฤติกรรมการทำความดีที่คงทนยั่งยืน และทางผู้ปกครองยินดีให้ความสนับสนุน